השותפין פרק ראשון בבא בתרא יא.

דלא סיימוה קמיה. דר' אמי דלעניי עובדי כוכבים מלקין רבא והכי דאמרן לעיל (דף מ.) דשדרה נמי איפרא הורמיז למלוה רבה משום שלום מלכות נמי קבלינהו ולא אפשר ליה לחלקן לעניי עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הכריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים [הוצין לה.] אבל במעות המתחלקות לעניים אין גניבת דעת דאיתנהו נמי ידעי שיראל רגילים לפרנס עניי עובדי כוכבים כדאמרי' במס' גיטין (דף פא.) מפרנסין עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום: **אפס אמרם כו'.** מתוותן למדנו לפיכך נגרא אדם יחידי לומר לך כל המקיים נפש אחת [מישראל] כאילו קיים עולם מלא [סנהדרין לז.] וכתיב (בראשית ד) קול דמי אחיך דמו ודם זרעיותיו אף כשאתה מקיים דמי אחיך עמך מעלה עליך חיין וחיי זרעיותיו שמדה טובה מרובה ממדת פורענות: **מוגבו המלך.** בגה של הילני המלכה מזרע החשמונאים: **כשאמת מארץ אלמה.** אף משמים נשקף הצדק לשלם גמול: **נשקף.** מביט כמו נשקפה ומיבבה (שופטים ה). כלומר זכות הצדקה מביט ומסתכל למטה: **מכון כסאך.** גיזתן תמת מכון הכסא: **(כמקום) [דכר] שעושה פירות.** והקרן קיים לעולם"כ והפירות אוכל בחייו שנאמר כי פרי מעלליהם יאכלו: **אוצרות נפשות.** שנאמר ולוקח נפשות חכם בהמי קרא: **מתני' טרקלין ומורן.** מיני פלטין: **בית השלחן.** מתוך שיש לו מעיין וכידו להשקותו מדיר אם אין בו ט' קבין זורעין בו שאר זרעים לפיכך אפילו בפחות מכאן יש בו דין חלוקה: **אפילו בפחות מכאן יחלוקו.** משום דבעי למיתני וכתבתי הקדש אע"פ שביהם רוצים לא יחלוקו תני רישא (א): **כפי הקדש.** כ"ד ספרים והיו רגילים לכותבן בגליון כס"ת שלנו לפיכך גגאי הדבר לתמכן: **גמ' חוץ משל פתחים.** אחר של שני בתים פתוחין לתוכה ולפני הפתח ארבע אמות לוקח הבית הן לפרק משאו מעל חמורו וחוץ מלותן ד' אמות צריך שיהא ארבע אמות לשאר תשמישין: **אחר מחולקת לפתחי.** היתה לו אחר וכה שני בתים ואחד מהן פתוחין לו שני פתחים לאחר ולבית השני אין פתוח לאחר אלא פתח אחד וחולק נכסיו על פיו ונותן האחד לראובן בנו והשני לשמעון ואחר לא חולק אם כאו לחלוק את האחר זה שיש לו שני פתחים נוטל שני חלקים באחר ואחיו נוטל חלק אחד: **נותן לכל פתח ד' אמות.** (ב) ברוחב האחר להלן מן הפתח כנגד הרוחב כפי רוחב הפתח: **נוטל שמונה אמות.** דהיינו כנגד רוחב הפתח וארבע אמות ברוחב האחר להלן מן הפתח: **האי פירא דסופלי.** מי שיש לו חפירה באחר שנותנין בה גרעיני תמרים למאכל בהמה יש לו ארבע אמות באחר לכל סביבותיה: **דלא מייחד ליה פיתחא.** אלא היה לו פתח אצל חפירה אלא דרך פתח ניתו שהוא יוצא ונכנס בו היה לו דרך לצאת לאחר ולילך אחר החפירה שלפני סוף ביתו ומשתמש: אבל

דלא סיימוה קמיה תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו רבי פרנסני אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים עמד ופרנסה משלו לימים חלה ונטה למות אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אתה אמרת [ז]א כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו מיד קרעו לו גזר דינו תנא הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו ת"ר [ח]מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם אמר להם אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה שנאמר [1]אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו שנאמר [2]צדק ומשפט מכון כסאך אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות שנאמר [3]אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו אבותי גנזו [אוצרות] ממון ואני גנזתי אוצרות נפשות שנאמר [4]פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנאמר [5]ולך תהיה צדקה אבותי גנזו לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא שנאמר [6]והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאסף: ואם קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר: מתניתין דלא כרשב"ג דתניא רבן שמעון ב"ג אומר אם קנה בה קרקע כל שהוא הרי הוא כאנשי העיר והא תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם קנה שם קרקע הראויה לבית דירה הרי הוא כאנשי העיר תרי תנאי ואליבא דרבן שמעון בן גמליאל: **מתני'** [9]אין חולקין את החצר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה [1]ולא את השדה עד שיהא בה [2]תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה ר' יהודה אומר עד שיהא בה תשעת חציי קבין לזה ותשעת חציי קבין לזה [3]ולא את הגינה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה ר' עקיבא אומר בית רובע [4]ולא את הטרקלין ולא את המורן ולא את השובך ולא את הטלית ולא את המרחץ ולא את בית הבד ולא את בית השלחן עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה [5]זה הכלל כל שיחלק ושמו עליו חולקין ואם לאו אין חולקין [6]אימתי בזמן שאין שניהם רוצים [7]אבל בזמן ששניהם רוצים אפי' פחות מכאן יחלוקו [8]וכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו: **גמ'** א"ר אסי א"ר יוחנן [9]ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים תניא נמי הכי אין חולקים את החצר עד שיהא בה שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה והא אנן תנן ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה אלא ש"מ כדרבי אסי שמע מינה ואיכא דרמי להו מירמא תנן אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה והתניא שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה א"ר אסי אמר ר' יוחנן ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים [10]אמר רב הונא חצר מתחלקת לפי פתחיה ורב חסדא אמר [11]נותנין ארבע אמות לכל פתח ופתח והשאר חולקין בשוה תניא כוותיה דרב חסדא [12]פתחים שבחצר יש להן ארבע אמות היה לזה פתח אחד ולזה שני פתחים זה שיש לו פתח אחד נוטל ארבע אמות וזה שיש לו שני פתחים נוטל שמונה אמות והשאר חולקין בשוה היה לזה פתח רחב שמונה אמות נוטל שמונה אמות כנגד הפתח וארבע אמות בחצר ארבע אמות בחצר מאי עבידתיהו אמר אביי [13]הכי קאמר נוטל שמונה אמות באורך החצר וארבע אמות ברוחב החצר אמר אמימר [14]האי פירא דסופלי יש לו ארבע אמות לכל רוח ורוח [15]ולא אמרן אלא דלא מייחד ליה פתחא אבל

ולא את השדה עד שיהיה בה ט' קבין וכו'. אף על גב דבכל דהו מקרי שדה כדאמרינן בפרק האומר בקידושין (דף פא.) אין לי (ג) אלא בית כור זרע תומר שעוריס מנין לרבות אפה ואחי אפה תרקב ואחי תרקב ת"ל שדה מ"מ אינו חשוב לגרות למרוס ולזרוע בפחות מט' קבין והא דאמר בסוף כתובות (דף קיב.) אמר ההוא מינא לר' חנינא יאות משבחיתו (ד) כמרעייכו בית אפה הנית לי אבא ממנה משם [ממנה חמר] ממנה עינבר ממנה קטנית כו' התם היה במקום שמתכבד ביותר: הכא

מסורת הש"ס

(א) [סנהדרין לז.], (ב) [תוס' אפה פ"ד], (ג) [לעיל כ:] סוכה נ.], (ד) [לקמן קנ: כתובות נח.], (ה) [לעיל נ.], (ו) [לקמן יג: לעיל נ.], (ז) [סוכה נ:].

תורה אור השלם

1 אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף:
תהלים פה יב

2 צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך:
תהלים פט טו

3 אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו:
ישעיהו ג י

4 פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם:
משלי יא ל

5 השב חשיב לו את העבוט כבא השמש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהיה צדקה לפני יי אלהיך:
דברים כד יג

6 אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד יי יאספך:
ישעיהו נח ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אפי' וכו' תני רישא יחלוקו הש"ד: (ב) ד"ה נותן לכל פתח ד' אמות להלן מן הפתח כנגדו והרוחב כפי רוחב הפתח כנ"ל ותיבת ברוחב האחר נמחק ואח"כ מ"ש הבי קאמר נוטל ח' אמות באורך החצר דהייני וכו' מן הפתח כנגדו הש"ד: (ג) תוס' ד"ה אלא וכו' אין לי אלא זרע תומר שעוריס בחמשים מנין לרבות לתך אפה תרקב כנ"ל ותיבת בית כור ותיבת אחי אפה נמחק: (ד) בא"ר משבחיתו לאדעייכו:

מוסף רש"י

אין חולקין את החצר. אין הפחד כופה את חבירו לחלוק (לעיל כ.). חצר מתחלקת לפי פתחיה. אלא שהיו בתים פתוחין לה לחלקים שני אחין ביניהם, זה נוטל ג' בתים קטנים וזה נוטל כנגדן בית גדול, אם כאו לחלק אחיות של אלה, זה שנטל ג' בתים הקטנים, נוטל ג' חלקים כמנין ג' פתחים וזה נוטל רביע, לפי שהאחר עשר ליציאה וביאה, שדרך האחר נכנסין ויוצאין מן הבתים לרה"ר ומכניסין משאותיהן ופוקרין לפני פתחיהם לפיכך אחר מתחלקת לפי פתחיהם (סוכה נ. וכע"ז שבת קמו. הובא לקמן יב.). **ורב חסדא** אמר. אין צריך ליתן לכל פתח אלא ד' אמות כנגדן מן הפתח ולאחר ורחבן ברוחב הפתח ואפילו היא בחב י' אמות נוטל ד' אמות בחבן וכנגד כל רחבו לפרק משאו שם.

עין משפט נר מצוה

צד א מיי' פ"ח מהלי' גזלה ושמירת נפש הלכה טז:
צה ב ג ד מיי' פ"ח מהלי' שכנים ה"ב ד וה"ו הלכה ח סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קעח סעיף ב:
צו ה מיי' שם פ"ח הלי' ה סמג שם:
צז ו מיי' שם הלי' ד סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:
צח ז ח מיי' שם פ"ב הלכה ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנג סעיף ח:
צט ט מיי' שם הלי' ז וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קעח סעיף ג:
ק י כ ל מיי' שם וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנג סעיף ח:
קא מ נ מיי' שם הלי' כ טוש"ע שם ס"ג:

רבינו גרשום

לא סיימוה קמיה דתילקו לעניי עובדי כוכבים דאין להם זכות בכך: מוגבו ממלכי השמונים היה: במקום שאין עושין פירות. שהמטרן המונח באוצר אינו מיתר כלום: אם קנה בה קרקע הראוי לבית דירה אע"פ שלא עשה בה דירה: **פי'**: ארבע אמות לזה ד' אמות לזה שאמרו בחצר חוץ משל פתחים דלכל פתח יש לו בחצר ד' אמות למרק משאו. ועכשיו אם יהיה חצר ט"ו אמה דמטי לפתחים ח' ולחלוק ח' (חלקים) והיינו ח' אמות לכל אחד עם הפתח שלו: אמר רב הונא חצר מתחלקת לפי פתחיה. שאם הניח להם אביהן לזה בית אחד של ב' פתחים ולזה בית אחד של פתח אחד ולפני בתים הללו היתה חצר מתחלקת אותה חצר לפי פתחיה וזה שיש לו ב' פתחים נוטל ב' ידות מן החצר וזה שאין לו אלא פתח אחד נוטל שליש דלפי שיש חזקה לזה טפי; ורב חסדא אמר ד' אמות לכל פתח ופתח. ולא כל שתי ידות החצר דאי מייתר מד' לכל פתח חולקין בשוה: נוטל ח' אמות באורך החצר כנגד ח' אמות של רוחב הפתח וד' אמות ברוחב החצר כנגד הפתח. כלומר דלא שקיל אלא (על) ח' ברוחב ד': פירא דסופלי אם הניעם חצר אחת גדולה ובתוך אותה חצר היתה פירא דסופלי חפירה שמשימין גרעיני המרים לצורך מאכל בהמה והגיע ליורש אחד אותה פירא דסופלי. יש לו ד' אמות בחצר וזה הואיל דעדיין לא נעשה פתח וגדר לאותה חפירה אמרינן דיש לו ד' אמות לכל רוח ליכנס באותה רוח שירצה ולהשתמש ד' אמות לכל רוח: אלא שלא ייחד אביהן פתח. לאותה חפירא דסופלי: אבל וכו'. **לא** אם יש לאחד מן השיתפים פירות דסופלי חדרן שמשימין בו תבן וממסמא לשוורים בהאי חצר נוטל ד' אמות לכל רוח של חדרן זו כלומר כשיעור תשמיש ועבודת טלטול החדרן לבד החלוקה שחולקין בשווה דיש לו ליטול לפי חזקה דאית ליה בתוך החצר. למורי הרב: אכסדרה גג מקורה הקבוע על ד' קונדסין ופתוחה מכל צדדיה ואינה עשויה אלא לצל